

Tổ chức
Lương thực và
Nông nghiệp
Liên hợp Quốc
(FAO)

Tổ chức Nông
nghiệp và
Thú y không
Biên giới
(VSF-CICDA)

Cục Thú y
(Nước CHXHCN
Việt Nam)

Tài liệu hướng dẫn
cho Thú y viên
Việt Nam

Phòng và kiểm soát dịch cúm gia cầm cho những hộ chăn nuôi nhỏ

Mục lục

Lời cảm ơn	4
Giới thiệu	5
Khái niệm bệnh	7
An toàn sinh học là gì?	12
Làm gì để bảo vệ trang trại khi dịch bệnh chưa xảy ra trong tỉnh hoặc trong nước?	13
Làm gì để bảo vệ trang trại khi có dịch xảy ra trong nước hoặc trong tỉnh?	23
Làm gì khi trong trại có nhiều gia cầm chết?	28
Bảo vệ cho con người	38
Thú y viên và Trạm thú y huyện: nhân tố tích cực để đẩy lùi bệnh cúm gia cầm	40
Hình 1: Khả năng tiếp xúc trực tiếp và gián tiếp giữa gia cầm mắc bệnh & không mắc bệnh có thể làm nhiễm vi rút cúm trong khu vực chăn nuôi	8
Hình 2: Mức độ thực hiện an toàn sinh học theo từng thói quen chăn nuôi	15
Hình 3: Gà, Vịt nuôi nhốt có hàng rào bao quanh.(*)	16
Hình 4: Cách ly gia cầm ốm ra khỏi đàn gia cầm khỏe.(*)	17
Hình 5: Tổ chức chuồng nuôi gia cầm: Kém (hình trên); Tốt (hình dưới)	18
Hình 6: Biện pháp kiểm soát tốt đối với những người vào trại (Xe máy để ngoài, rửa tay, sử dụng dép/ủng của trại)	21
Hình 7: Cách ly gia cầm mới mua	22
Hình 8: 3 kiểu chuồng khác nhau để bảo vệ gia cầm (hàng rào bao quanh; dùng lưới; gia cầm nhốt dưới sàn nhà có lưới bao quanh)	24
Hình 9: Không tham dự chợ gà	
Không thả chung gia cầm mang từ chợ về với gia cầm khỏe (*)	25
Hình 10: Nhiều gia cầm ốm và chết	28
Hình 11: TYV liên lạc với TTY huyện (bằng điện thoại hoặc trực tiếp)	30
Hình 12: Cho gia cầm chết vào bao (hành động tốt)	33
Hình 13: Vứt xác chết xuống sông, ao hồ (hành động kém)	33
Hình 14: Các bước và khoảng thời gian trước khi chăn nuôi gia cầm trở lại	37

Lời cảm ơn

Chúng tôi xin chân thành cảm ơn những người làm việc với tổ chức Nông nghiệp và Thú y không biên giới (VSF-CICDA) đã xây dựng cho cuốn sách hướng dẫn này, đặc biệt: bà Marie Edan, Stephanie Desvaux, Mathieu Carles, Ly Proyuth, Bùi Xuân Bá, Nguyễn Đình Hoàn và Patrice Gautier. Chúng tôi cũng vô cùng cảm ơn những cán bộ chuyên gia tại Cục Thú y Việt Nam, văn phòng Đại diện FAO tại Hà Nội, Trụ sở chính của FAO và những cá nhân khác (các giảng viên trường Đại học, các cố vấn..v.v) đã dành thời gian đọc và đóng góp những ý kiến quý báu. Cuối cùng, chúng tôi xin chân thành cảm ơn đội ngũ Thú y viên (TYV) ở địa phương đã đóng góp nhiều ý kiến trong quá trình chúng tôi xây dựng cuốn sách này.

Một số hình ảnh minh họa được sử dụng từ Oosterwijk, G, Van Aken, D. và Vongthilath, S, 2003. Tài liệu hướng dẫn nâng cao chăn nuôi gia cầm ở vùng nông thôn (xuất bản lần thứ nhất, tiếng Anh). Sờ chăn nuôi và Thủy sản, Bộ Nông Lâm, CHDCND Lào. VII + 1/5PP

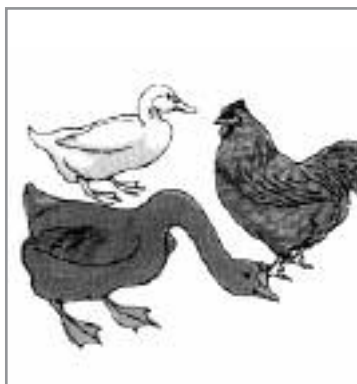
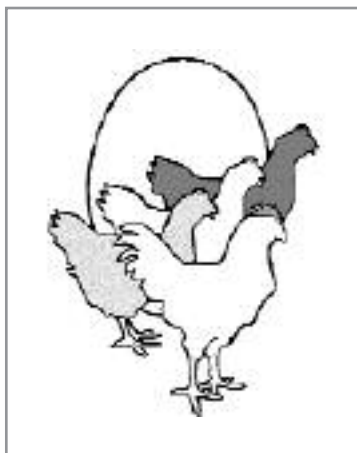
Giới thiệu

Tài liệu này được xây dựng nhằm cung cấp những thông tin cơ bản, cần thiết cho các hộ chăn nuôi gia cầm nhỏ ở vùng Đông Nam Á để họ có thể phòng và kiểm soát tốt hơn bệnh cúm gia cầm.

Tài liệu đặc biệt dành cho nội bộ và những đơn vị chăn nuôi gia cầm nhỏ. Vì thế, tài liệu này nhấn mạnh các biện pháp phòng và kiểm soát dịch bệnh một cách đơn giản và không tốn kém.

Tuy nhiên, tài liệu này không thể dư để cung cấp cho hàng triệu hộ chăn nuôi gia cầm trong tương lai. Vì thế tài liệu hướng dẫn này kết hợp thông tin cho hộ nông dân chăn nuôi gia cầm và cho các TYV. Tài liệu hướng dẫn này sẽ phát cho các TYV vì họ là lực lượng chính cung cấp dịch vụ thú y cho các hộ nông dân chăn nuôi và có thể là người truyền bá các thông tin tốt nhất.

Thật lý tưởng, khi tài liệu hướng dẫn này được cán bộ Trạm Thú y (TTY) phân phát trong cuộc họp của tất cả TYV trong huyện. Cuộc họp sẽ là cơ hội để trao đổi nội dung của tài liệu hướng dẫn, vì thế khi dịch cúm gia cầm xảy ra ở trong huyện hoặc những vùng lân cận, cả TYV và TTY huyện đã có đủ khả năng để kiểm soát dịch cúm gia cầm.

Khái niệm bệnh

*Bệnh cúm gia cầm là một bệnh nguy hiểm vì:
Có thể làm chết toàn bộ đàn gia cầm nuôi trong chuồng/trại.
Có khả năng lây lan nhanh sang khu vực chăn nuôi khác và
trên địa bàn cả nước.
Một số loại có thể lây nhiễm sang người và thậm chí có thể
gây tử vong.*

Nguyên nhân gây bệnh và độc tính:

Cúm gia cầm là bệnh truyền nhiễm do vi rút gây ra. Bệnh được biểu hiện ở nhiều dạng khác nhau:

- ▶ Triệu chứng lâm sàng trầm trọng và điển hình = cúm gia cầm chủng độc lực cao (HPAI)
- ▶ Triệu chứng nhẹ, chủ yếu về hô hấp = cúm gia cầm chủng độc lực thấp (LPAI)
- ▶ Không có biểu hiện triệu chứng

Loài mắc bệnh:

- ▶ Gà, vịt, ngỗng, gà tây, gà Nhật, chim cút, chim công và chim hoang dã đều có thể mắc bệnh, tùy thuộc vào lượng vi rút hoặc đường lây nhiễm mà chúng sẽ có các biểu hiện triệu chứng lâm sàng hoặc không có.

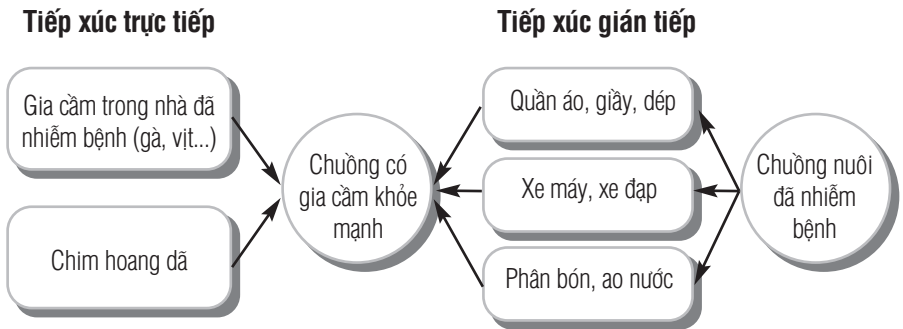
Cúm gia cầm có thể gây nhiễm bệnh như thế nào?

Vi rút có thể lây nhiễm theo nhiều đường khác nhau:

- ▶ Mua hoặc cho một hoặc nhiều gia cầm, mặc dù nhìn không bị bệnh.
- ▶ Con người (trong gia đình, họ hàng, cán bộ, TYV, lái buôn, người cung cấp thức ăn gia súc...) vào khu vực chăn nuôi mà trước đó họ đã vào một khu vực chăn nuôi khác, hoặc một khu vực mua bán gia cầm sống, hay lò mổ, phòng thí nghiệm... đã nhiễm bệnh hoặc có chứa vi rút cúm. Họ có thể mang theo vi rút ở giày dép, quần áo, ủng, xe cộ (ví dụ: ở bánh xe xe máy...), trong các sọt trứng...v.v
- ▶ Mua hoặc cho các con vật khác (ví dụ: lợn) từ trại gia cầm bị nhiễm bệnh
- ▶ Chó có thể mang gia cầm chết về từ vùng bị bệnh

- ▶ Các loài chim hoang dã di cư từ nơi này đến nơi khác. Chúng có thể truyền mầm bệnh thông qua tiếp xúc với gia cầm nuôi hoặc qua lông, phân... của nó rơi xuống đất, hồ ao.
- ▶ Vịt sau khi đi ăn ở đồng về.
- ▶ Gia cầm đi tìm thức ăn ở ngoài nông trại.
- ▶ Tiếp xúc với nguồn nước, phân, chất độn chuồng có chứa vi rút.

Thời gian ủ bệnh:

Hình 1: Khả năng tiếp xúc trực tiếp và gián tiếp giữa gia cầm mắc bệnh & không mắc bệnh có thể làm nhiễm vi rút cúm trong khu vực chăn nuôi.

- ▶ Rất khác nhau, thường kéo dài từ vài giờ đến 2 - 3 ngày kể từ khi nhiễm vi rút đến khi xuất hiện những triệu chứng đầu tiên.
- ▶ Triệu chứng lâm sàng:

Bệnh cúm gia cầm có biểu hiện bệnh giống với bệnh Niu_cát_xon.

Bạn phải nghĩ đến bệnh cúm gia cầm khi thấy gia cầm chết nhanh và trầm trọng!

- ▶ Các triệu chứng thường có thể biến đổi và bị ảnh hưởng bởi nhiều yếu tố như loại vi rút, loại gia cầm bị nhiễm, tuổi, các bệnh khác đang có và môi trường xung quanh.
- ▶ Bệnh xảy ra đột ngột trong đàn, và làm nhiều gia cầm chết:

Hoặc là chết rất nhanh mà không có biểu hiện bị ốm.

Hoặc có biểu hiện nhẹ của ủ rũ, kém ăn, xoa cánh và sốt .

- ▶ Một số gia cầm khác biểu hiện mệt mỏi, ủ rũ, đi lại loạng choạng.

Gia cầm mắc bệnh thường uể oải, ít đi lại, với những biểu hiện không bình thường như đầu gật gù, gục xuống đất.

- ▶ Một số khác, đặc biệt là những con non có thể biểu hiện triệu chứng thần kinh.
- ▶ Gà mái giảm đẻ, đẻ trứng non sau đó thì ngừng đẻ.
- ▶ Mào, tích tím tái, phù và có thể có điểm xuất huyết ở phần trên đỉnh.
- ▶ Thường xuyên bị ỉa chảy và có biểu hiện khát nước trầm trọng.
- ▶ Thở nhanh và khó thở.
- ▶ Xuất huyết ở những vùng da không có lông, đặc biệt ở chân.
- ▶ Tỷ lệ chết từ 50% đến 100%: ít nhất là một nửa gia cầm bị chết.
- ▶ Đối với gà tây, bệnh cũng giống như ở gà đẻ, nhưng nó kéo dài hơn 2 hoặc 3 ngày. Đôi khi ở mí mắt và các xoang có hiện tượng sưng, tích nước.
- ▶ Vịt nuôi và ngỗng có triệu chứng ủ rũ, ăn ít, ỉa chảy giống như ở gà đẻ mắc bệnh, cũng thường thấy ở các xoang cũng có hiện tượng sưng, tích nước. Ở mắt vịt có hiện tượng kéo màng mây.
- ▶ Vịt nhiễm vi rút cúm gia cầm và bài tiết ra ngoài mà có thể không biểu hiện các triệu chứng lâm sàng hoặc bệnh tích.

Bệnh tích:

- ▶ Với gia cầm mắc bệnh chết nhanh, chỉ có thể nhìn thấy bệnh tích đại thể:
Cơ thể mất nước, xung huyết ở một số cơ quan nội tạng và cơ.
- ▶ Ở gia cầm mắc bệnh, chết với thời gian lâu hơn:
Xuất huyết trên toàn bộ cơ thể, đặc biệt thanh quản, khí quản, xung quanh tim...
- ▶ Phù diện rộng ở dưới da, đặc biệt đầu và vùng đầu gối, khuỷu chân.
- ▶ Có thể xác gia cầm bị khô.
- ▶ Xuất hiện điểm hoại tử màu vàng, xám trên bề mặt gan, lách, thận và phổi.
- ▶ Túi khí chứa dịch viêm.
- ▶ Lách có thể sưng và xuất huyết.

Chẩn đoán phân biệt:

Bệnh cúm gia cầm chủng độc lực cao có thể khó phân biệt với:

- ▶ Các bệnh khác gây chết nhanh như:
Bệnh Niu_cát_xon
Dịch tả vịt
Chứng ngộ độc cấp
- ▶ Các bệnh khác gây nên phù mào và tích như: chứng ỉa chảy cấp; bệnh loét sùi mào và tích...

Khi gia cầm có biểu hiện bệnh, nên nghi ngay đến bệnh cúm gia cầm và cố gắng áp dụng những biện pháp phòng chống và cách xử lý dịch cúm gia cầm đối với các bệnh khác.

Chẩn đoán trong phòng thí nghiệm:

Bệnh cúm gia cầm khó chẩn đoán phân biệt với những các bệnh khác nếu không có xét nghiệm của phòng thí nghiệm, nhưng thú y viên không nên đợi có kết quả xét nghiệm trước rồi mới tiến hành các biện pháp kiểm soát (sẽ được nêu rõ ở phần sau). Kỹ thuật lấy mẫu bệnh phẩm không được nêu trong tài liệu này. Thú y viên đã được tập huấn về vấn đề này có thể tiến hành lấy mẫu bệnh phẩm. Thông thường, lấy bệnh phẩm từ những con ốm, nhưng cũng có thể lấy bệnh phẩm từ những con vật khoẻ mạnh. Họ phải lấy mẫu ít nhất là 6 con vật trong mỗi trại.

Trị bệnh:

Không có biện pháp điều trị đối với cúm gia cầm.

Vắc xin:

Vắc xin phòng bệnh cúm gia cầm đã được sản xuất và đang được thử nghiệm. Việc sử dụng vắc xin trong một quốc gia chỉ được quyết định bởi Cục Thú y. Tuy nhiên, dùng vắc xin chỉ là một biện pháp để ngăn ngừa và hạn chế. Các biện pháp và những nguyên tắc khác (ví dụ, các biện pháp khác được mô tả trong cuốn sách này) vẫn cần được áp dụng ngay cả khi có vắc xin có sẵn và đưa vào sử dụng.

Sự lây nhiễm đối với con người

Cúm gia cầm là bệnh có thể lây nhiễm cho con người: con người có thể nhiễm bệnh và chết nếu bị nhiễm vi rút.

An toàn sinh học là gì?

Là biện pháp để ngăn ngừa sự tiếp xúc giữa động vật và mầm bệnh

An toàn sinh học là vấn đề thông thường.

An toàn sinh học có thể không cần chi phí nhiều tiền, chủ yếu là những thói quen tốt diễn ra hàng ngày ở trại của bạn.

Nguyên tắc cơ bản của an toàn sinh học có thể áp dụng được cho cả chăn nuôi quy mô lớn và quy mô nhỏ.

Với các trại chăn nuôi gia cầm nhỏ, an toàn sinh học gồm có nhiều hình thức khác nhau, đơn giản, đôi khi không tốn kém như:

- ▶ Ngăn chặn không cho mầm bệnh xâm nhập vào gia cầm.
- ▶ Giữ gia cầm không cho tiếp xúc với mầm bệnh.

Nếu không thực hiện các biện pháp an toàn sinh học, chúng ta sẽ phải tốn thêm thời gian và chi phí cho việc giải quyết dịch bệnh khi nó xảy ra.

Những nguyên tắc của an toàn sinh học có thể gặp khó khăn với hình thức chăn nuôi như chăn nuôi vịt thả đồng. Nếu không thể áp dụng an toàn sinh học trong trường hợp này, nên chắc chắn rằng những con vật này phải được cách ly với đàn gia cầm khác.

Các biện pháp an toàn sinh học khác nhau có thể áp dụng trong những trường hợp khác nhau. Ví dụ, nếu bệnh cúm gia cầm xảy ra ở gần khu vực chuồng nuôi của bạn, bạn phải thực hiện các biện pháp mạnh hơn bình thường. Có thể xem các biện pháp an toàn sinh học trong phần sau để triển khai theo tình hình dịch bệnh xảy ra tại khu vực.

Đừng quên rằng, không chỉ với cúm gia cầm mà với tất cả các bệnh khác, an toàn sinh học sẽ giúp bạn bảo vệ đàn vật nuôi trong chuồng!

Làm gì để bảo vệ trang trại khi dịch bệnh chưa xảy ra trong tỉnh hoặc trong nước?

Với bệnh cúm gia cầm, thì hầu như không có lúc nào mức độ rủi ro của bệnh bằng không. Thậm chí khi bạn không nghe thấy thông báo có dịch xảy ra ở trong tỉnh hoặc trong nước, đó chẳng qua tình hình dịch bệnh ở mức độ rủi ro thấp hoặc trung bình.

Khi bạn có thông báo về dịch cúm gia cầm xảy ra ở tỉnh bên cạnh, đó không có nghĩa là những chuồng nuôi xung quanh khu vực chăn nuôi của bạn và thậm chí cả chuồng nuôi của bạn vẫn chưa nhiễm bệnh. Gia cầm và con người có thể đã đi từ nơi nhiễm bệnh sang khu vực nhà bạn trước khi bệnh được phát hiện và công bố dịch.

⇒ **Hãy nghĩ rằng, bất cứ lúc nào cúm gia cầm cũng có thể xảy ra!**

Bằng cách tuân thủ một số nguyên tắc cơ bản, trại chăn nuôi sẽ tránh được dịch bệnh. Những nguyên tắc đó là:

Giữ đàn gia cầm trong điều kiện tốt

Giữ đàn gia cầm trong môi trường được bảo vệ

Kiểm soát mọi thứ vào khu vực chăn nuôi

⇒ **Hãy tự mình bảo vệ trại chăn nuôi của bạn để không bị nhiễm bệnh!**

Nguyên tắc thứ nhất: Giữ đàn gia cầm trong điều kiện tốt.

▶ Vật nuôi được chăm sóc trong điều kiện tốt sẽ có sức chống đỡ tốt hơn với bệnh tật:

- ⇒ Cung cấp đầy đủ nước sạch và thức ăn.
- ⇒ Chuồng trại và mật độ nuôi hợp lý.
- ⇒ Phòng bệnh và tẩy giun sán định kỳ.

▶ Nếu gia cầm không được chăm sóc trong điều kiện tốt:

Để bị lây nhiễm bệnh

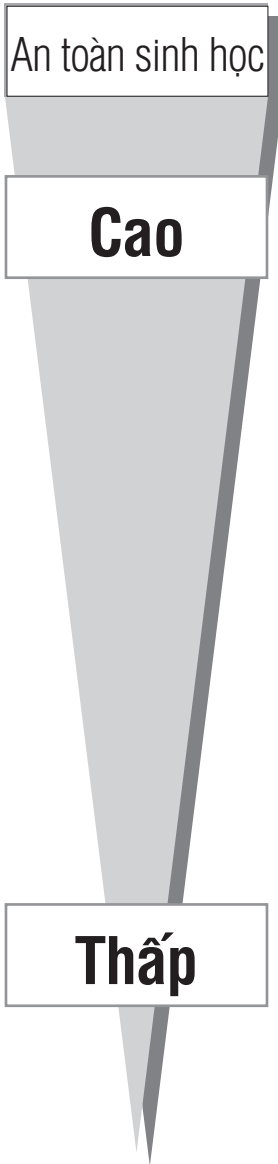
Giảm đẻ, tiêu tốn thức ăn, chậm lớn, chính vì thế sẽ làm giảm lợi nhuận cho gia đình bạn.

Nguyên tắc thứ hai: Giữ đàn gia cầm trong môi trường được bảo vệ.

▶ Tốt nhất, nên giữ gia cầm trong môi trường được bảo vệ. Nhưng đối với chăn nuôi nhỏ, đôi khi không hợp lý. Hình minh họa dưới đây mô tả một số trường hợp và được xếp loại theo mức độ an toàn sinh học.

▶ Một hệ thống tốt nhất là gì?

Phương thức A: tốt hơn nhiều để bảo vệ đàn gia cầm so với phương thức E, bởi vì nếu gia cầm luôn được nuôi nhốt trong chuồng thì sẽ hạn chế được sự tiếp xúc giữa gia cầm và con vật nhiễm bệnh hoặc vùng nhiễm bệnh hơn là chăn nuôi theo hình thức nuôi thả tự do.

A Gia cầm luôn được giữ trong chuồng nuôi.

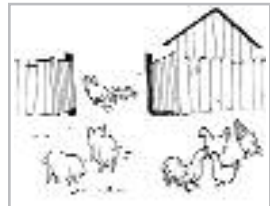
B Nuôi thả có hàng rào bao quanh.

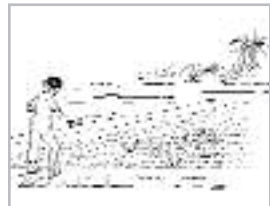
C Nuôi thả tự do trong sân.

D Nuôi thả tự do trong và ngoài sân.

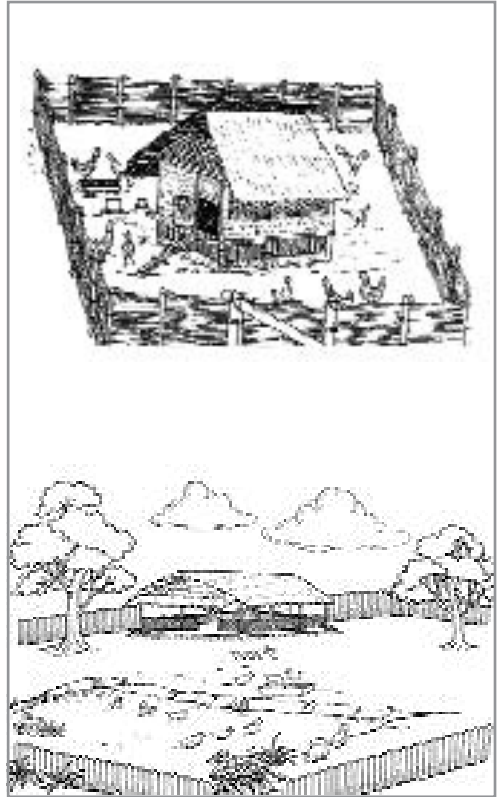
E Nuôi thả tự do trên cánh đồng lúa.

Hình 2: Mức độ thực hiện an toàn sinh học theo từng thói quen chăn nuôi.

- ▶ Nuôi vịt thả đồng là cách dễ dàng có được thu nhập với chi phí đầu tư không cao, NHƯNG nguy cơ rủi ro cũng cao hơn. Tốt hơn là nuôi thả trong ao có hàng rào bao quanh. Chuồng kín, có hàng rào xung quanh (với ao nếu thấy cần) để nuôi thả gia cầm là giải pháp thực tế.

Hình 3: Gà, vịt nuôi nhốt có hàng rào bao quanh

- ⇒ Nếu gia cầm được nuôi thả trên sân chuồng thì cần giữ mặt đất sạch sẽ.
- ⇒ Khi thấy gia cầm có biểu hiện ốm ở một vài con hoặc nhiều hơn, hãy bắt nhốt riêng vào lồng và cách ly chúng khỏi đàn gia cầm khỏe mạnh. Không cho tiếp xúc với bất cứ con vật nào khác.

1

Quan sát thấy gia cầm có biểu hiện ốm

2

Cách ly

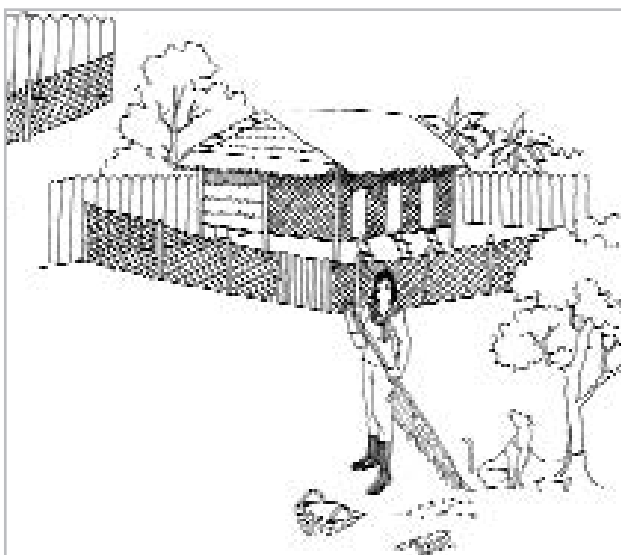
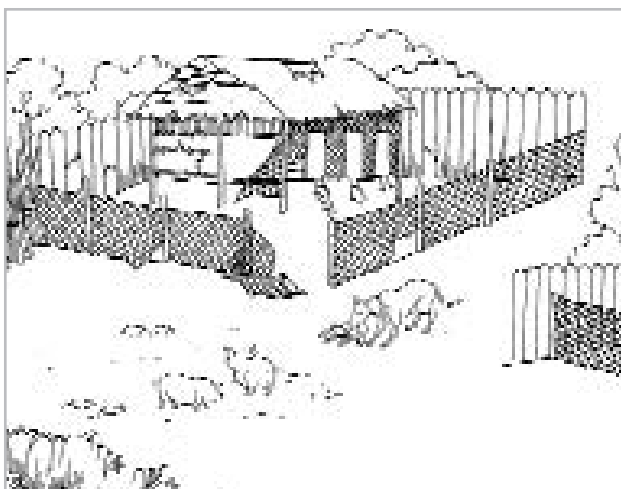

Hình 4: Cách ly gia cầm ốm ra khỏi đàn gia cầm khỏe.

- ⇒ Khi quan sát hoặc chăm sóc đàn gia cầm, hãy bắt đầu với những con khỏe mạnh sau đó mới tới con ốm.

Hình 5: Tổ chức chuồng nuôi gia cầm: Kém (hình trên); Tốt (hình dưới)

Nguyên tắc thứ ba: Kiểm soát mọi thứ vào khu vực chăn nuôi.**Cái gì cần được kiểm soát?**

- ▶ Tất cả mọi người vào khu vực chăn nuôi từ những vùng có gia cầm ốm đều có thể mang theo mầm bệnh dính vào quần áo hay giày dép của họ:

Những thành viên trong gia đình: trở về từ hàng xóm, chợ, đồng ruộng.

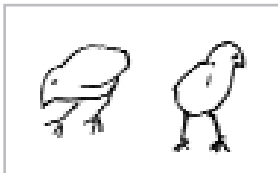
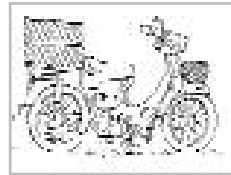
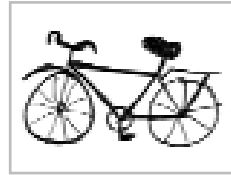
Những người thân: đến chơi, thăm hỏi.. (Vào các dịp như cưới hỏi, tết..)

Hàng xóm

Lái buôn đến mua hoặc bán gia cầm, cũng có thể là lợn, trâu bò, hoặc các sản phẩm nông nghiệp khác.

TYV đến tiêm phòng hoặc chữa trị bệnh cho vật nuôi, có thể trước đó, họ vừa mới ở khu vực nhiễm bệnh.

- ▶ Gà con, vịt con, lợn con mới được mua về từ hàng xóm, lái buôn hoặc từ chợ.
- ▶ Mua thức ăn, dụng cụ chăn nuôi...
- ▶ Cho xe đạp, xe máy... vào trong sân trại.
- ▶ Chó hoặc mèo mang xác động vật về trại. Chuột, ruồi nhặng cũng có thể tha rác và mầm bệnh từ chỗ này qua chỗ khác.
- ▶ Mua phân bón từ những trại khác.

Bạn có thể làm gì?

Những lời khuyên này có thể có những khó khăn khi áp dụng vào thực tế, tuy nhiên đây là những cách tốt nhất để có thể bảo vệ đàn vật nuôi cũng như thu nhập của gia đình bạn!

Có nhiều thay đổi về thói quen chăn nuôi, có thể khó thay đổi mọi thứ trong cùng một thời điểm, tuy nhiên chính bản thân bạn và người dân cần phải dần dần thay đổi.

- ⇒ Luôn luôn nghĩ rằng bạn hoặc bất kỳ một ai khác cũng có thể mang theo vi rút gây bệnh! Mặc dù bạn biết người đó sạch sẽ và rất cẩn thận!
- ⇒ Giữ khách viếng thăm cách xa khu vực gia cầm đang sống hoặc đang ăn.
- ⇒ Yêu cầu mọi người, đặc biệt là người lái buôn để xe đạp, xe máy ở cổng khu vực chăn nuôi.
- ⇒ Không cho phép người lái buôn vào khu vực chuồng trại. Bạn hãy tự mang con vật cho người lái buôn nếu họ muốn mua chúng.
- ⇒ Bạn và người chủ trại nên rửa tay bằng xà phòng trước và sau khi chăm sóc con vật.
- ⇒ Người chăn nuôi nên thay quần áo khi ra, vào khu vực chăn nuôi, đặc biệt từ các trại chăn nuôi khác.
- ⇒ Nếu có thể:

Nên có xô, chậu đựng nước và xà phòng tại cổng ra vào khu vực chăn nuôi để những người ra vào làm sạch tay, giày dép, bánh xe (xe đạp hoặc xe máy) trước khi vào khu vực chuồng nuôi.

Nên có dép/lùng riêng cho khách, họ sẽ để giày, dép của họ ở bên ngoài cổng trại và sử dụng dép/lùng của trại để đi vào trại. Nếu không, chủ trại nên yêu cầu khách rửa và làm sạch đế giày của họ trước khi vào trại.

Hình 6: Biện pháp kiểm soát tốt đối với những người vào trại (Xe máy để ngoài, rửa tay, sử dụng dép/lùng của trại)

- ⇒ Nếu người dân gom phân, chất thải từ trại khác, phải để chúng vào chỗ an toàn ít nhất 3 tuần và phun thuốc sát trùng lên trên để tiêu diệt vi rút. Thường xuyên đảo 2 hoặc 3 ngày 1 lần, như thế vi rút sẽ bị phơi dưới ánh sáng mặt trời và bị chết.
- ⇒ Kiểm dịch: Nếu bạn cần thiết mua thêm gia cầm, nên nhốt chúng trong khu vực cách ly ít nhất 2 tuần để không tiếp xúc với những con khác. Cho dù những con mới mua có vẻ khỏe mạnh, nhưng không ai có thể biết chúng có mang mầm bệnh hay không. Nếu chúng mang mầm bệnh thì không những chúng sẽ chết mà cả đàn gia cầm nhà bạn cũng có thể chết.
- ⇒ Đối với gia cầm, bạn nên nhốt riêng đàn mới mua vào một cái lồng rộng và đảm bảo gia cầm khác không tới gần khu vực đó.

Hình 7: Cách ly gia cầm mới mua.

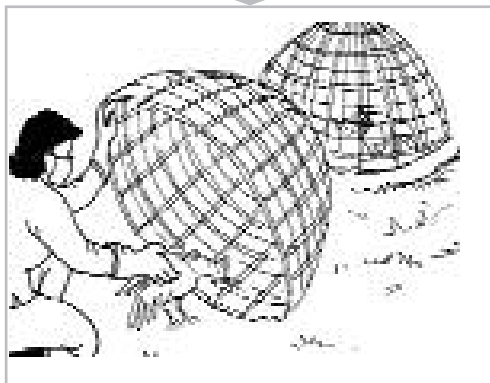
1

Gia cầm mới được mua và đem vào trại.

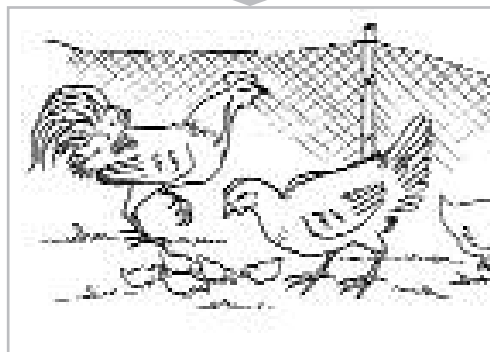
2

Gia cầm mới mua được nhốt cách ly ít nhất hai tuần và theo dõi hàng ngày.

3

Nếu sau hai tuần chúng vẫn khỏe mạnh, có thể nhốt chung với gia cầm khác.

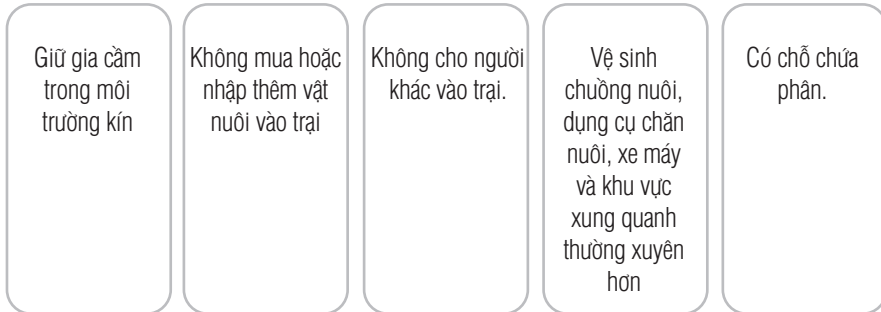

Làm gì để bảo vệ trang trại khi có dịch xảy ra trong nước hoặc trong tỉnh?

Khi có công bố dịch cúm gia cầm trong nước hoặc trong tỉnh, có thể bệnh dịch đã đến rất gần trại của bạn. Gia cầm và con người có thể đã đi từ vùng dịch sang khu vực của bạn trước khi bệnh được phát hiện và công bố.

- ⇒ **Đó là tình trạng nguy cơ cao!**
- ⇒ **Phải nghi rằng bệnh cúm gia cầm có thể đang ở rất gần!**

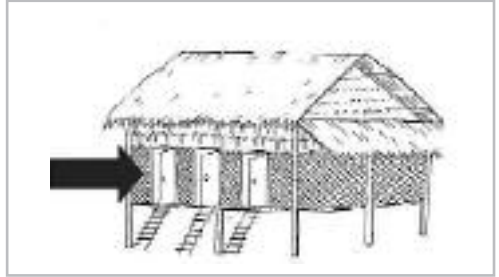
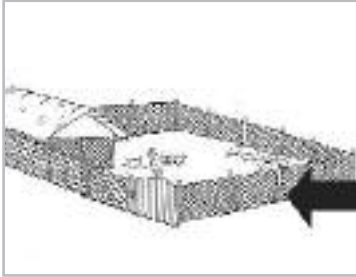
Bằng cách thực hiện một vài nguyên tắc cơ bản, trại của bạn sẽ không bị nhiễm bệnh. Những nguyên tắc đó là:

- ⇒ **Tự tin vào bản thân sẽ giữ được trại không bị bệnh!**

Nguyên tắc thứ nhất: Giữ đàn gia cầm trong môi trường kín.

- ▶ Như đã đề cập ở phần trước, ở các hộ chăn nuôi nhỏ, gia cầm thường thả tự do, đi quanh quẩn để kiếm thức ăn. Khi dịch bệnh đến gần, việc thả tự do gia cầm sẽ rất nguy hiểm.
- ▶ Chuồng kín cho gia cầm vào ban đêm và hàng rào bao quanh (đối với ao nếu thấy cần) để chăn thả ban ngày là giải pháp thực tiễn.
- ▶ Không thả vịt chạy đồng. Không thả gia cầm đi tự do trong khu vực chăn nuôi. Nhốt gia cầm trong khu vực được bảo vệ: trong hàng rào, trong chuồng được bao quanh bằng lưới... đảm bảo cung cấp thức ăn và nước uống sạch.
- ▶ Bạn nên nuôi nhốt và cho gia cầm ăn (nên mua thêm ngô, thóc, cám v v.), hơn là thả rông gia cầm.

Hình 8: 3 kiểu chuồng khác nhau để bảo vệ gia cầm (hàng rào bao quanh; dùng lưới; gia cầm nhốt dưới sàn nhà có lưới bao quanh).

Nguyên tắc thứ hai: Không mua hoặc nhập thêm vật nuôi vào trại.

- ▶ Thậm chí khi cách ly vật nuôi mới riêng một chỗ (kiểm dịch), thì khả năng mang vi rút vẫn rất cao.
- ▶ Không đưa vào thêm gia súc mới mặc dù trong thời gian ngắn.
- ▶ Không đem gia cầm sống về mổ thịt tại nhà, nếu phải làm thì nên mổ thịt gia cầm ở một nơi riêng biệt, tiện cho vệ sinh. Chôn hoặc đốt lông và những phế thải khác.
- ▶ Nếu mang gia cầm ra chợ bán không hết, khi mang về nên nhốt ở một nơi cách biệt.
- ▶ Không tham dự thi chợ gà.

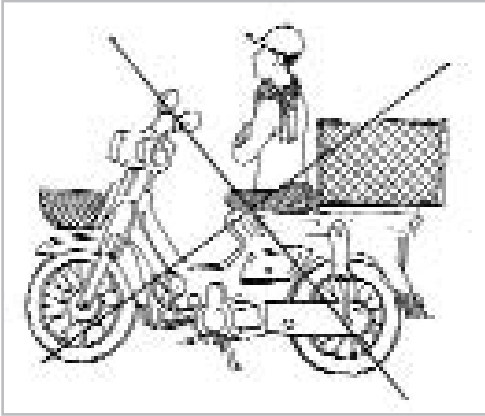
Gia cầm mang từ chợ về.

Không thả chung với gia cầm khỏe.

*Hình 9: Không tham dự chợ gà.
Không thả chung gia cầm mang từ chợ về với gia cầm khỏe (*)*

Nguyên tắc thứ ba:**Hạn chế và Kiểm soát người vào trại cùng với những vật dụng.**

- ▶ Chỉ cho phép những thành viên gia đình vào trong khu chăn thả gia cầm.
- ▶ Mọi người, kể cả người trong nhà phải rửa tay bằng xà phòng, cọ và sát trùng giày, dép, bánh xe đạp xe máy... tại cổng trại trước khi đi vào khu chăn nuôi.
- ▶ Chỉ những người trong nhà chăm sóc nuôi dưỡng đàn gia cầm.

Nguyên tắc thứ tư:**Thường xuyên vệ sinh sân trại, chuồng và dụng cụ chăn nuôi, xe máy vào khu vực chăn thả gia cầm.**

Khu chăn thả gia cầm phải làm vệ sinh hàng ngày (mang khẩu trang khi làm vệ sinh).

- ▶ Chuồng nuôi và rào chắn nên làm vệ sinh hàng ngày nếu có thể.
- ▶ Gom phân, thức ăn thừa. Hùi hoặc chứa vào nơi cách biệt.
- ▶ Thường xuyên rửa rây, kỳ cọ, sát trùng dụng cụ chăn nuôi.

Nguyên tắc thứ năm: Chứa phân

- ▶ Vi rút có thể tồn tại trong phân nhiều tuần. Nếu chúng ta dùng phân bón ruộng quá sớm thì vi rút có thể nhiễm vào gia cầm.
- ▶ Tác dụng ủ phân:
  - Diệt vi khuẩn và vi rút.*
  - Tăng chất lượng của phân làm phân bón.*
- ▶ Phương pháp:
  - Thu gom phân gia cầm hàng ngày.*
  - Chứa phân (cách xa giếng nước, ao, nguồn nước...).*
  - ⇒ Cho vào túi nilông kín
  - ⇒ Để trên mặt đất và phủ nilon
  - ⇒ Chôn sâu dưới đất
  - Với khoảng 10 kg phân hoặc hơn, cho thêm nước vào bao phân (2,5 lít cho 10 kg phân).*
  - Cho thêm ít vôi bột (1/2 kg cho 10 kg phân).*
  - Trong 2 tuần đầu, đảo phân 2 lần trong một tuần và sau đó 1 lần trong một tuần.*
- ▶ Cần phải có thời gian cho sự phân huỷ, nó phụ thuộc vào sự thối rữa để tạo thành phân hữu cơ (phụ thuộc khối lượng, kích thước, số lần đảo, độ ẩm, nhiệt độ...).
- ▶ Phân có thể sử dụng được khi nhiệt độ giảm xuống, khi có màu nâu sẫm, hết mùi hôi thối và có thể ngửi được mùi như mùi mùn đất.

Làm gì khi trong trại có nhiều gia cầm chết?

Trong chăn nuôi gia cầm, một số ít gia cầm chết có thể là vấn đề thông thường. Gia cầm có thể chết do nhiều lý do, và nhiều bệnh khác nhau. Một vài bệnh xảy ra chỉ làm ảnh hưởng ít đến vật nuôi, đó là bệnh không quan trọng. Cúm gia cầm thì khác: hậu quả có thể rất xấu. Có nghĩa là khi bạn quan sát thấy có nhiều gia cầm chết, bạn nên nghi ngay đến cúm gia cầm.

Hình 10: Nhiều gia cầm ốm và chết.

Với người dân và TYV, khó có thể chắc chắn rằng gia cầm chết là do cúm gia cầm. Nhưng nên hành động như là đối với bệnh cúm gia cầm. Điều này giải thích tại sao trong phần này, chúng ta nhắc đến cụm từ “Tỷ lệ chết nghi ngờ”.

Tỷ lệ chết nghi ngờ là gì?

- ▶ Gia cầm chết một cách đột ngột (có nghĩa là đàn gia cầm của bạn đang khỏe mạnh và đột ngột chết trong vòng chưa đến 24 tiếng).
- ▶ Và tỷ lệ chết hàng ngày nhiều hơn 5% tổng đàn trong thời gian vài ngày.

Ví dụ như nếu bạn có 50 con gà, ngày đầu tiên có 3 con chết mà không có biểu hiện triệu chứng, ngày thứ 2 lại có 3 con chết, ngày thứ 3 là 4 con...

Khi bạn gặp Tỷ lệ chết nghi ngờ trong trại:

- ⇒ **Chỉ có phòng thí nghiệm mới có thể xác định chính xác đàn gia cầm có bị cúm hay không.**
- ⇒ **Bạn phải hành động trước khi có được kết quả xét nghiệm. Nếu bạn cứ chờ kết quả xét nghiệm, thì dịch sẽ không thể khống chế được.**

Khi bạn quan sát thấy trong trại có nhiều gia cầm chết, **khi đó chủ trại và TYV cần phải làm việc cùng nhau.** Họ phải làm những việc như:

- ▶ Tiêu diệt vi rút trong trại nhiễm bệnh càng sớm càng tốt.
- ▶ Tránh làm lây nhiễm sang các trại khác.
- ▶ Tránh lây nhiễm sang người.
- ▶ Báo cáo ngay cho lãnh đạo làng, xã và TTY huyện.
- ▶ Phải ghi chép đầy đủ thông tin về sự việc.

Người dân phải thông báo ngay cho TYV.

- ▶ Thường thì những người chăn nuôi gia cầm nhỏ không nhờ đến dịch vụ của TYV để chăm sóc đàn gia cầm. Một trong những lý do là bởi vì giá trị kinh tế của một ít gia cầm không đủ để so sánh với phí chi trả dịch vụ của TYV hoặc chi phí điều trị bệnh.
- ▶ Tuy nhiên, khi có tỷ lệ chết nghi ngờ xuất hiện, việc thông báo cho TYV hoặc TTY huyện là điều quan trọng. Đây là luật, nhưng đó còn là quyền lợi của người dân, tại sao?

TYV sẽ giúp tiêu diệt vi rút trong trại:

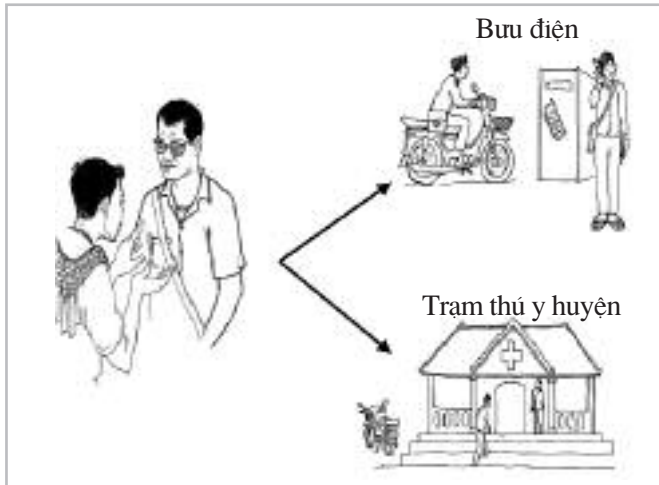
Sẽ an toàn hơn và giảm nguy cơ mắc bệnh cho người dân và gia đình họ.

Người dân có khả năng nuôi gia cầm lại một cách nhanh chóng Góp phần ngăn chặn bệnh lan sang trại bên cạnh. Nếu trại chăn nuôi gia cầm bên cạnh không nhiễm bệnh, đó có thể là điều kiện thuận lợi cho bạn mua gia cầm của họ để tái chăn nuôi.

- ▶ Có thể người dân nhận được tiền hỗ trợ thiệt hại từ nhà nước...

TYV cần phải:

- ▶ Lập tức xuống kiểm tra trại và cho những lời khuyên hợp lý để ngăn chặn bệnh lan rộng.
- ▶ Sau đó thông báo cho TTY huyện càng sớm càng tốt.
- ▶ Không chờ kết quả xét nghiệm trước khi có hành động. Trong thực tế, kết quả phòng thí nghiệm chỉ giúp TTY và TYV có được quyết định để duy trì/mở rộng các biện pháp kiểm soát (nếu mẫu xét nghiệm dương tính với cúm gia cầm) hoặc dừng lại (nếu mẫu xét nghiệm âm tính). Kết quả phòng thí nghiệm chỉ giúp hiểu hơn về vấn đề, các biện pháp kiểm soát cần được bắt đầu ngay lập tức khi TYV đến kiểm tra. Nếu chờ, có thể sẽ quá muộn!

Hình 11: TYV liên lạc với TTY huyện (bằng điện thoại hoặc trực tiếp).

- ▶ **Không chờ nhân viên TTY đến trước khi hành động.**
- ▶ Nếu xác định là bệnh cúm gia cầm, TTY và TYV nên chắc chắn biện pháp kiểm soát được duy trì hoặc mở rộng tùy theo những quyết định của TTY (chỉ đạo của Chi Cục Thú y (CCTY) và Cục Thú y).

Dưới đây là một ví dụ về những bước được tiến hành:

Vào chủ nhật, lúc 18.00 h, Bà Thuý cho 20 con gà ăn. Cả đàn vẫn bình thường.

Thứ 2:

7.00	5 con bị chết và những con khác yếu.
8.00	Bà Thuý rửa tay và dép rồi sang nhà TYV.
9.00	TYV mang theo thuốc sát trùng, và đi đến nhà bà Thuý.
9.30	TYV tới, dựng xe máy ngoài cổng trại.
9.35	TYV quan sát đàn gà (cả những con chết và sống). Hỏi bà Thuý một số câu hỏi. Anh ấy được biết trước đó một tuần, ở nhà bên cạnh có rất nhiều gà bị chết và anh ấy nghĩ nó có thể là cúm gia cầm hoặc bệnh Niu- cát-xon. Anh ấy giải thích cho bà Thuý những gì cần phải làm.
10.00	Bà Thuý cho hết số gà chết vào túi nilong, và để túi nilong ở chỗ được bảo vệ (cách xa nhà, con vật khác, nguồn nước), bà ấy giữ gia cầm sống ở chỗ được bảo vệ (được quây kín, hoặc trong hàng rào).
11.00	TYV pha chế dung dịch thuốc sát trùng vào xô. TYV ra ngoài cổng, trả lại đôi dép cho bà Thuý, cọ rửa tay và cả bánh xe máy bằng dung dịch thuốc sát trùng trong một xô. Bà Thuý nhúng dép và những vật dụng có nguy cơ tiếp xúc với mầm bệnh vào xô khác. Bà Thuý đồng ý kiểm soát người và vật nuôi ra vào trong khu chăn nuôi của nhà bà ấy. Bà Thuý rắc vôi bột lên mọi nơi mà đàn gà đã đi lại trong những ngày gần đây. Bà ấy kiểm tra tất cả vật nuôi khác được nhốt trong chuồng hoặc được cố định tại chỗ.
11.30	TYV đi ngay tới bưu điện và gọi điện báo cho TTY huyện về tình hình bệnh, Anh ấy thông tin chi tiết tất cả những gì đã thấy và đã làm. TTY huyện thông báo chiều nay sẽ có người về để thảo luận và lấy bệnh phẩm gửi đi xét nghiệm.

15.00	Một nhân viên TTY huyện tới nhà bà Thuý cùng với TYV. Thú y huyện và TYV cùng tuân thủ nguyên tắc trước khi vào trại. Cán bộ thú y huyện mở túi, quan sát gà chết, mổ khám và lấy bệnh phẩm gà chết và những con gà ốm. Trong quá trình làm, mọi người đều phải mang khẩu trang và găng tay.
16.00	Thú y huyện hỏi bà Thuý những câu như: Ai đã đến trại của bà trong vòng 3 tuần trước và họ đã đi đâu? Những gia súc nào được mua trong vòng 3 tuần trước và mua chúng ở đâu? Những gia súc nào ra khỏi trại (bán hoặc cho v.v.) trong vòng 3 tuần trước và chúng đã đi đâu?
17.00	TTY khuyên bà Thuý không vận chuyển bất kỳ con vật nào ra hoặc vào trại, hạn chế sự di chuyển của con người ra vào trại và khuyên bà Thuý chọn lọc, loại thải những con vật còn lại trước khi có kết quả xét nghiệm. Bà Thuý đồng ý các biện pháp để giữ gìn trại nhà mình.
17.30	TTY đi đến nhà bên cạnh để hỏi một số câu hỏi tương tự và để kiểm tra nếu ở đó vẫn còn gia cầm sống thì anh ta sẽ lấy mẫu và khuyên họ nên giữ gia cầm trong vùng được bảo vệ.
19.00	Trở lại văn phòng, thú y huyện gọi điện cho Chi cục thú y tỉnh để thông báo. Mẫu bệnh phẩm được bảo quản trong tủ lạnh của TTY huyện. TTY huyện viết báo cáo để fax cho Chi cục thú y tỉnh và gửi kèm cùng bệnh phẩm gửi phòng xét nghiệm.

Thứ 3

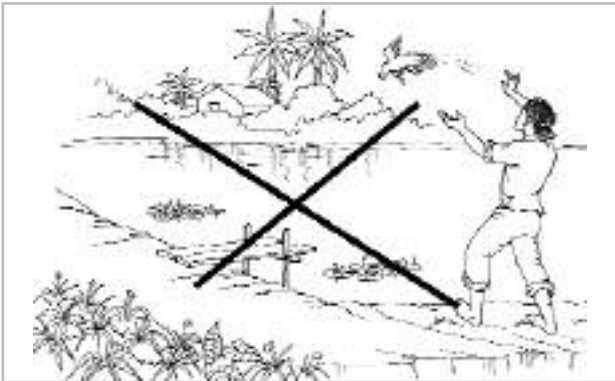
08.00	CCTY gửi mẫu bệnh phẩm đến phòng chẩn đoán gần nhất.
-------	--

Làm gì với những gia cầm chết và những đồ vật lây nhiễm khác?

- ▶ Không bao giờ vớt gia cầm chết xuống sông, suối, ao hồ.
- ▶ Không bao giờ ăn.
- ▶ Ngay lập tức bỏ gia cầm chết vào bao.

Hình 12: Cho gia cầm chết vào bao (hành động tốt)

Hình 13: Vớt xác chết xuống sông, ao hồ (hành động không tốt)

- ▶ TTY sẽ tới và sẽ lấy bệnh phẩm những con gia cầm chết này. Sau khi thú y huyện tới hoặc một ngày sau đó những con gia cầm chết này phải được tiêu hủy như mô tả sau:

- ▶ Toàn bộ số gia cầm chết và những vật gây nhiễm khác (phân, trứng, máu, lông...) phải bị tiêu hủy đúng cách càng sớm càng tốt trong ngày hôm đó:

Đốt

Mang toàn bộ gia cầm và vật dụng cần tiêu hủy để vào một nơi, đổ dầu hỏa, dầu mazút (không dùng xăng), châm lửa đốt.

Chôn

Đào hố dưới đất (cách xa ao, giếng nước, v.v), rắc vôi bột xuống đáy và xung quanh thành hố, rồi chôn gia cầm và những đồ vật khác, rắc vôi bột lên trên và lấp đất.

Làm gì với gia cầm ốm?

- ▶ **Không bao giờ ăn.**
- ▶ Những gia cầm ốm nên **nhốt cả vào trong một chuồng kín** để không tiếp xúc với những con vật khác. Thú y huyện có thể đến và lấy chúng làm bệnh phẩm. Sau khi Thú y huyện đến hoặc sau một ngày thì toàn bộ số gia cầm này nên loại thải (bởi vì khi chúng sống, chúng tiếp tục sản sinh thêm vi rút và có thể chúng sẽ chết).
- ▶ **Loại thải:** Với chăn nuôi gia cầm nhỏ, không có sẵn phương pháp nào ngoài việc loại thải bằng tay và bằng dao (để giết bỏ). Điều quan trọng là những người tham gia loại thải gia cầm là phải khoẻ mạnh và được bảo vệ (có mặt nạ, kính, ủng, găng tay...), từ khi bắt đầu đến khi kết thúc công việc đều phải vệ sinh khu vực làm việc và dụng cụ đã sử dụng. Máu, cũng như những chất thải khác được thu gom và tiêu huỷ (xem phần trên). Tiến hành loại thải phải cách xa nguồn nước tự nhiên (ao, giếng). Loại thải phải giết chết gia cầm càng nhanh càng tốt để tránh vương vãi lông bẩn ra môi trường và hạn chế đau đớn cho gia cầm trước khi chết.
- ▶ **Tiêu huỷ:** xem phần trên (đốt hoặc chôn).

Làm gì với những gia cầm khỏe?

- ▶ Những gia cầm còn khoẻ có thể vẫn giữ lại nuôi trong chuồng kín để không tiếp xúc với những con vật khác.
- ▶ TYV và thú y huyện có thể đề nghị loại thải những con gia cầm này ngay nếu thấy mối đe dọa dịch bệnh quá cao, không cần chờ kết quả xét nghiệm.
- ▶ Nếu kết quả xét nghiệm dương tính với cúm gia cầm, thì những con gia cầm này phải loại thải ngay (nếu chúng vẫn còn sống), như đã giải thích ở trên.
- ▶ Người chăn nuôi không bao giờ nên bán chạy hoặc cho gia cầm này và trứng mặc dù nhìn chúng vẫn khoẻ mạnh!! Như thế sẽ làm cho bạn và cả người khác có thể nhiễm bệnh, và làm cho đàn gia cầm dễ bị nhiễm bệnh.

Dọn dẹp, tẩy uế trang trại và dụng cụ:

- ▶ Vi rút có thể tồn tại trên các đồ vật, nguyên liệu và các nơi đã tiếp xúc với gia cầm bệnh hoặc khi chúng ta dùng trong khi quan sát, loại thải và tiêu huỷ gia cầm.
- ▶ Túi ni-lông, thức ăn chăn nuôi, chuồng gỗ hoặc bờ tường... có thể được đốt dễ dàng. Phân có thể được ủ hoặc chôn.
- ▶ Chuồng gia cầm được xây bằng gạch hoặc làm bằng gỗ thì phải được:

Rửa => Kỳ cọ => Phun thuốc sát trùng.

- ▶ Dùng chổi rể quét dọn khu vực chăn thả gia cầm sau đó phun thuốc khử trùng.
- ▶ Vôi bột là chất sát trùng rẻ nhất và nên dùng để sát trùng khu vực chuồng trại gia cầm.

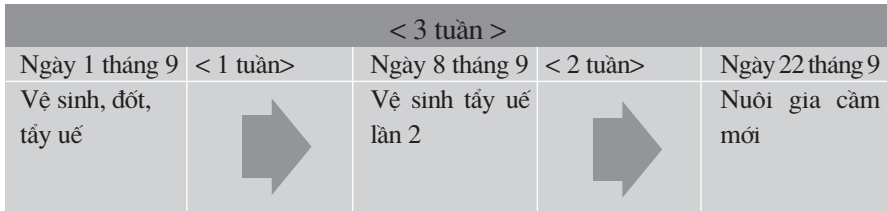
- ▶ Nếu không có các chất sát trùng dụng cụ, có thể đem ngâm vào nước xà phòng (bột giặt) rửa sạch rồi đem phơi nắng.

Những vấn đề khác

- ▶ Không nên vào những trại gia cầm khác: Bạn có thể mang theo vi rút sang đó.
- ▶ Không cho người khác mượn dụng cụ, phương tiện (xe đạp, chuồng nhốt gia cầm, v.v).
- ▶ Không bán hoặc cho vật nuôi, trứng và phân.
- ▶ Mỗi lần bạn, người trong gia đình bạn, hoặc ai đó ra khỏi trại thì đều phải rửa, kỳ cọ giày dép, bánh xe đạp, xe máy, rồi phun thuốc sát trùng.

Thời gian trước khi chăn nuôi gia cầm trở lại

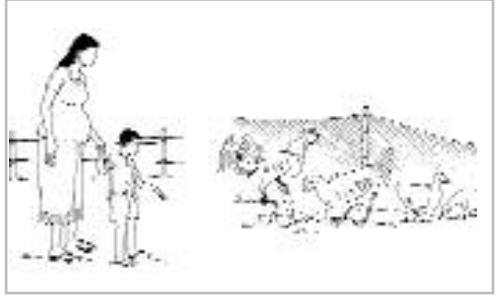
- ▶ Sau khi toàn bộ số gia cầm bị tiêu huỷ và toàn bộ vật dụng, nèn chuồng đã được cọ rửa phun thuốc sát trùng, bạn chưa nên mang gia cầm mới về nuôi ngay.
- ▶ Thực hiện vệ sinh và sát trùng trong 1 hoặc 2 tuần sau đó.
- ▶ Nếu việc vệ sinh được làm tốt, để trống chuồng ít nhất 21 ngày rồi mới nuôi gia cầm mới. Đại đa số vi rút không thể tồn tại trong môi trường bên ngoài quá 21 ngày nếu chúng không thể tiếp xúc và xâm nhập vào cơ thể vật nuôi.

Hình 14: Các bước và khoảng thời gian trước khi chăn nuôi gia cầm trở lại.

Bảo vệ cho con người

Khi có dịch xảy ra trong nước, trong tỉnh, mọi người nên nghĩ rằng họ có thể nhiễm vi rút. Cúm gia cầm có thể lây nhiễm cho con người chủ yếu qua đường hô hấp, khi những con gia cầm nhiễm bệnh thải vi rút qua phân hoặc không khí.

Tại những trại không bị nhiễm bệnh cúm gia cầm, thì chỉ nên có 1 người chăm sóc gia cầm, mà phải là người lớn, có sức khỏe tốt. Phụ nữ có con nhỏ, đang mang thai và trẻ em không nên tiếp xúc với các con vật.

Không ăn gia cầm mắc bệnh bị chết, bởi vì bạn sẽ có nguy cơ nhiễm bệnh khi làm thịt gia cầm.

Khi bạn phải tiếp xúc, cầm, nắm con vật hoặc sản phẩm của chúng (thịt, trứng), thì sau đó nên rửa tay bằng xà phòng.

Không nên ăn tiết canh.

TYV, người buôn, nhân viên bán hàng, những người mua gia cầm sống ngoài chợ, người chế biến thịt gà tại nhà hoặc tại nhà hàng ăn ở xã, huyện, tỉnh không có dịch, thì cũng phải tự bảo vệ khi tiếp xúc với gia cầm. Họ phải dùng mặt nạ, khẩu trang, đeo kính, găng tay, v.v. Họ nên rửa tay bằng xà phòng thường xuyên. Họ nên thay giặt quần áo, rửa giày dép ít nhất một lần/ngày.

Trong vùng dịch mọi người phải tránh tiếp xúc với gia cầm và sản phẩm chế từ gia cầm. Chỉ có những người bắt buộc phải tiếp xúc với gia cầm là: người chăn nuôi, TYV, bác sỹ Thú y, khi tiếp xúc, họ phải mang phòng hộ.

Trạm y tế địa phương nên có những hướng dẫn về phòng chống bệnh.

Khi bạn hoặc các thành viên trong gia đình có tiếp xúc với gia cầm, nhất là gia cầm ốm mà có các biểu hiện như sốt, vấn đề về hô hấp thì nên đến trung tâm y tế càng sớm càng tốt để kiểm tra và nói rõ là bạn đã có tiếp xúc với gia cầm.

Thú y viên và Trạm thú y huyện: nhân tố tích cực để đẩy lùi bệnh cúm gia cầm

Bệnh cúm gia cầm bị đẩy lùi khi: (1) phát hiện bệnh sớm, (2) những biện pháp kiểm soát được triển khai sớm. Việc đẩy lùi bệnh cúm gia cầm phụ thuộc nhiều vào những người làm việc cùng nhau: người dân/ TYV/ TTY/ CCTY/ Cục Thú y/ phòng chẩn đoán và tất nhiên cả bác sỹ. TYV là người đóng vai trò mấu chốt trong mạng lưới này, chính vì thế họ phải có mối quan hệ tốt với người dân, phải có phản ứng, hành động nhanh chóng và phải thông báo cho TTY huyện, CCTY tỉnh cũng như lãnh đạo của làng, xã.

Duy trì mối quan hệ tốt giữa những hộ chăn nuôi gia cầm và những người hành nghề thú y vì họ được coi là những nhà chuyên môn về “Thú y” tại địa phương và gần gũi nhất với cộng đồng dân cư. Nên người chăn nuôi sẽ báo kịp thời những dịch bệnh quan trọng với TYV và thực hiện những biện pháp do TYV chỉ dẫn.

TYV và nhân viên TTY có thể giúp người dân bằng cách đưa ra những lời khuyên, chỉ dẫn hợp lý, triển khai các biện pháp kiểm soát để bảo vệ gia đình và cộng đồng.

TYV và nhân viên TTY phải có mối quan hệ tốt để bảo đảm có thông tin nhanh và có những hành động sớm.

- ▶ TYV có lợi khi hợp tác với TTY huyện, bởi vì họ có thể có sự hỗ trợ về mặt kỹ thuật từ TTY.
- ▶ Nhân viên TTY cũng có lợi khi hợp tác với TYV, vì đó là cách duy nhất để họ biết được cái gì đang xảy ra tại cấp làng xã. Họ cũng có thể dùng dịch vụ của TYV để triển khai các biện pháp kiểm soát, khống chế dịch bệnh tại làng xã.

Để sự hợp tác ở cấp huyện dễ dàng hơn thì việc tổ chức cuộc họp định kỳ giữa các TYV (tư nhân và nhà nước) và TTY sẽ rất có ích.

tntdesignvn@yahoo.com

In 50.000 bản tại Công ty in Tạp chí Cộng sản, 38 Bà Triệu, Hà Nội.
Giấy phép xuất bản số 204/145 XB-QLXB, do Cục Xuất bản cấp ngày 22/09/2005

